

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

СТЕПАНЧЕНКО Станіслав Вікторович

УДК 261.6

**ІНКУЛЬТУРАЦІЯ В ПЕРШОМУ ПОСЛАННІ АПОСТОЛА ПАВЛА
ДО СОЛУНІЯН**

Спеціальність 09.00.14 – богослов'я

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі філософії Рівненського державного гуманітарного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор філософських наук, професор

Шугаєва Людмила Михайлівна;

доктор філософських наук, доцент

Панчук Ірина Іванівна,

завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету.

Офіційні опоненти:

доктор філософських наук, доцент

Стрижачук Федір Васильович,

академічний декан Одеської богословської семінарії;

кандидат філософських наук,

Горбенко Володимир Іванович,

заступник ректора з навчальної частини Запорізької біблійної семінарії.

Захист відбудеться 5 травня 2021 р. о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.21 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 5 квітня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. Б. Остащук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. За останні сорок років з'явилась немала кількість нових методів у дослідженні Нового Заповіту та раннього християнства. Разом зі сталими методами історичної критики були розроблені нові підходи із використанням теоретичних напрацювань інших дисциплін, таких як літературна критика, соціориторика та підхід із використанням суспільних наук (суспільно-наукова критика). Таким чином, суспільні науки в екзегетиці є частиною більш ширшої тенденції, яка відображає різноманіття в біблійних студіях та більшу міждисциплінарність в гуманітарних та суспільних науках. Разом з іншими методами текстуальної та історичної критики, суспільні науки пропонують використовувати й свої ресурси, що дозволяє більш повне та краще розуміння біблійних текстів і спільноти раннього християнства в їх історичному, соціальному та культурному середовищі. Дж. Елліотт дав чітке визначення підходу до дослідження Нового Заповіту з використанням суспільних наук: «суспільно-наукова критика Біблії – це етап екзегетичної задачі, який аналізує соціальні та культурні аспекти тексту і його зовнішнього оточуючого контексту через використання перспектив, теорій, моделей та досліджень у суспільних науках. Як частина історико-критичного методу екзегези, суспільно-наукова критика досліджує біблійні тексти як значимі конфігурації мови, які призначені для комунікації між автором та адресатом»¹.

Останні два десятиліття в біблеїстиці спостерігається надзвичайна зацікавленість листуванням апостола Павла з Церквою в Солунах. Анотована бібліографія, яка вийшла в серії *New Testament Tools and Studies*, налічує більше ніж чотириста бібліографічних позицій. Із 1990-х років у Бельгії на *Colloquium Biblicum Lovaniense* відбуваються регулярні зустрічі, присвячені проблемам Павла і солунян. З 1995 року почали роботу декілька семінарів із дослідження проблем листування Павла і солунян, зокрема це семінар «*The Thessalonians Correspondence Seminar*», який відбувався в рамках «*Seminar of the Studierum Novi Testamenti Societas*», під керівництвом римо-католика Йоханеса Бойтлера та англіканина Карла Донфріда, в Празі. Семінар продовжив роботу 1996 року в Страсбурзі, 1997 в Бірмінгемі та 1998 року в Копенгагені. Зустрічі та публікації продовжуються до сьогодні, про що свідчить зовсім нова публікація Матіаса Конрадта 2018-го року в журналі *Biblische Zeitschrift* «*Die Gefäßmetapher in 1 Thess 4,4: Ein neuer Versuch zur Deutung von 1 Thess 4,4*».

Незважаючи на досить динамічне дослідження Павлових церков у Македонії, що мало відображення в різноманітних працях, все ж таки певні проблеми залишаються. Спроба історичної реконструкції Павлової общини в Солунах натикається на декілька проблем. По-перше, це стосується археологічних досліджень. Існує різкий контраст, коли ми порівнюємо інші

¹ John H. Elliott, *What Is Social-Scientific Criticism? Guides to Biblical Scholarship: New Testament Series*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 1993, 7

важливі міста, пов'язані з Новим Заповітом, такі як Ефес, Коринф, Филипи, де велика кількість матеріалу, виявленого протягом ста років археологічних робіт, призвела до чіткої картини місцевих культових практик та інших історико-культурних реалій. Коли мова йде про місто Солуни, то наші знання значно менші про соціальний та релігійний контексти. По суті, Солуни – це єдине важливе новозавітне місто, в якому не проводились систематично археологічні роботи. Більше 60-ти років тому Чарльз Едсон, головний редактор видавництва епіграфічних текстів у Солунах, зазначив: «досі є кілька давніх міст, які мають важливе значення, що не були предметом великих досліджень у наш час. Досі епіграфіка, знайдена в Солунах, була випадковим відкриттям»². На жаль, ситуація сьогодні не на багато покращилася, оскільки археологічні роботи в сучасних Солунах, другому за величиною місті в країні, були обмежені. Окрім цього, результати досліджень інших Павлових церков, таких як Коринфська чи Ефеська, часто переносяться й на македонські спільноти. Особливо, коли це стосується розуміння соціальної локації солунської спільноти.

Хоча й спостерігається інтенсивність досліджень у цій темі, все ж таки консенсусу щодо багатьох питань не було досягнуто. Зокрема, текст 1 Солунян 4:3-8 виявився сгих *interpretum* для його дослідників і позиції щодо його розуміння кардинально розійшлись. Джей Сміт в своїй статті артикулює два з трьох головних питання пасажу. Так, він зазначає, що ключова проблема цього уривку полягає в неоднозначності інтерпретації слова «σκεῦος» в 4 вірші: який саме рефрен цього слова і що воно може означати в цьому контексті? По-друге, як розуміти слово κτᾶσθαι? Ці два слова стоять у залежності одне від одного, тому прийняття будь-якого варіанту тлумачення для першого слова σκεῦος, автоматично несе зміну в значенні слова κτᾶσθαι і навпаки³. Далі, не до кінця зрозуміла фраза πορνείας, від чого саме повинні утримуватись Солуняне? І останнє, незрозумілий вираз в 6 вірші «щоб ніхто не кривдив і не визискував брата свого в якій будь справі». Якщо цей вираз, як і весь 6-тий вірш структурно належить до однієї теми уривку, в якому сенсі треба розуміти кривду і визискування брата? Проблеми в інтерпретації оригінального тексту відобразились на перекладах, так, ми маємо три ключових ідеї розуміння цього тексту:

1. «Щоб кожен знав як контролювати своє тіло у святості та й честі»⁴
 - а. «Щоб кожен знав як керувати своїми сексуальними бажаннями в святості» (Стерн)
 - б. «Нехай кожен зберігає своє “господарство” в святості й честі» («пусть каждый блюдет свое «хазяйство» в святости и чести») (Кузнецова)

²Charles Edson. *Inscriptiones Graecae*, X: *Inscriptiones Epiri, Macedoniae, Thraciae, Scythiae* (*Inscriptions of Epirus, Macedonia, Thrace, Scythia*). Pars II, fasc. 1: *Inscriptiones Thessalonicae et viciniae* (*Inscriptions of Thessalonica and nearby*), ed. Charles Edson. Berlin 1972.

³ Smith, J. E. (2001). «1 Thessalonians 4:4: Breaking the Impasse». *Bulletin for Biblical Research* 11/1:65-66.

⁴ New Revised Standard Version

2. Щоб кожен знав, як потрібно жити зі своєю дружиною святим життям.⁵

3. Щоб кожен знав, як взяти собі дружину в святості та честі.⁶

З розвитком біблійної науки в ХХ столітті та посиленням її різними міждисциплінарними методологіями, аргументація кожного з варіанту прочитання суттєво посилилась, що практично унеможливило будь яке вирішення питання. Але проблема розуміння цього тексту не є надбанням останніх років. Практично з самого початку історії Церкви текст викликав непорозуміння. Так, читаючи коментарі, починаючи з Отців Церкви та пізніших авторів, можна побачити відображення головних напрямків інтерпретації його розуміння.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснено у межах комплексної науково-дослідної роботи кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету за науковими темами «Співвідношення релігійного і національного: контекст історії і культури українського народу» (реєстраційний номер 014U000085) та «Філософія в структурі сучасного соціогуманітарного знання» (реєстраційний номер 0116U007100).

Метою дисертаційної роботи є комплексний аналіз тексту Першого послання апостола Павла до Солунян 4:4.

Відповідно до поставленої мети, необхідно виконати наступні **дослідницькі завдання:**

- репрезентувати головні здобутки аргументацій трьох ключових підходів до розуміння досліджуваного тексту;
- представити можливий критичний аналіз аргументацій основних інтерпретацій досліджуваного уривку;
- дослідити основні літературні аспекти тексту 1 Сол. 4:3-8;
- висвітлити локальну релігійну історію міста Солун періоду 2 ст. до н.е. – 2 ст. н.е., з акцентом на найбільш популярні культові практики;
- реконструювати соціальну локацію християнської спільноти Павла в Солунах.

Об'єктом дослідження є теологія апостола Павла.

Предметом дисертаційної роботи є етичні настанови в тексті 1 Солунян 4:4.

Теоретико-методологічні засади дослідження. Зважаючи на мету та поставлені завдання, будуть використані такі методи: метод комплексного аналізу дозволив охопити та репрезентувати здобутки попередніх досліджень з теми. Компаративний метод використаний для зіставлення та порівняння підходів різних авторів. У рамках екзегетичного аналізу був використаний метод літературного аналізу, що дозволило створити контекст для цілісної картини первинного літературного контексту. Метод локальної історії дозволив реконструювати та сформулювати комплексний погляд на

⁵ Today's English Version

⁶ New American Bible

соціокультурний і релігійний контекст. Спільними для всієї роботи також є загальнонаукові методи аналізу, синтезу, опису й узагальнення.

Загальною методологічною основою дисертаційної роботи стали праці таких богословів, істориків та релігієзнавців: Дж. Клоппенборг, Р. Аскоф, Г. Хендрікс, Дж. Сміт, Р. Коллінз, К. Донфрід, К. Маурер, Б. Вітерінгтон, К. Карагуніс, Дж. Елліотт.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше здійснений цілісний аналіз етичної настанови Павла в тексті 1 Солунян 4:4.

Результати дослідження, що ставлять наукову новизну дисертаційної роботи, виносяться на захист і можуть бути сформульовані в наступних тезах:

Вперше:

- репрезентовано розгорнутий аналіз другої інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4. Була представлена позиція, де метафору «σκεῖος» пропонують розглядати як «тіло» в загальному та в специфічному вживанні у якості евфемізму для чоловічих геніталій. Зважаючи на існуючі представлені аргументації та критичні зауваження, у ході дослідження було уточнено та доведено що з точки зору лексики, синтаксису та контексту, інтерпретація уривку 1 Сол. 4:4 більш вірогідно вказує на настанову Павла солунянам тримати свої посудини в святості та честі, де посудини треба розуміти як евфемізм для чоловічих геніталій. Павло будучи юдеєм, але пишучи текст до солунської язичницької новонаверненої спільноти, вірогідніше виразив би настанову в тексті мовою, яка для нього була б природньою і вкорінювалась в мові Танаху і юдейській традиції, але в водночас і зрозумілою його язичницькій новоутвореній спільноті. Встановлено, що найкраще в такому сенсі, для вираження в контексті сексуальних настанов слово для чоловічих геніталій і буде єврейське «לל» та давньогрецьке «σκεῖος»;

- показано, що лист до солунян був написаний спільноті, яка вірогідно складалась виключно з язичників і не мала жодного відношення до общини, яка була з навернених із юдаїзму та богобійних. Отже, Павло в Солунах утворив як мінімум дві общини. Таким чином, між інформацією Луки і матеріалом листування Павла із солунянами немає суперечності. Вірогідно, Лука в своєму описі подій перебування Павла в Солунах просто узагальнює матеріал, розставляючи акценти так, як вигідно для його оповіді;

- представлено розгорнутий аналіз третьої інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4, де метафору «σκεῖος» пропонують розуміти як «дружину», а «κτῆσθαι» – як продовжену дію «володіти, тримати» і в комбінації весь уривок приймає значення «жити з дружиною», де «жити» буде мати сексуальне значення. В результаті дослідження було встановлено, що таке прочитання уривку має суттєві недоліки в аргументації. Було з'ясовано, що така інтерпретація вступає в конфлікт із богослов'ям та особистими світоглядними позиціями Павла стосовно одруження;

- виявлено на широкому матеріалі різноманітних джерел, що місто Солуни найбільше шанувало декілька культів, зокрема культ Діонісія,

египетські культу та культ Кабір. Однією із спільних характеристик цих культів була сексуальна практика та фалічна символіка. Особливо це стосується культу Діонісія та культу Серапіса. Зважаючи на те що члени міської громади приймали участь в релігійних святах та практиках, відповідно вірогідна теза, що і Павлова новоутворена спільнота, до свого навернення мала дотичність до цього досвіду і приймала участь в них, особливо розуміючи масовість та популярність, передусім культів Діоніса та Серапіса;

- з'ясовано, що Павло і солунська громада займались одним видом діяльності, принаймні працювали в одній сфері – були робітниками фізичної праці;

- показано, що християнська спільнота в Солунах була схожа на професійну добровільну асоціацію або об'єднання. Ця теза була проілюстрована декількома прикладами, які здебільшого спирались на мову Павла в цьому листі, яка була типовою для подібних античних асоціацій. Християнська спільнота Павла в Солунах демонструє аналогії із подібними світськими асоціаціями. Лист Павла показує, що він розуміє соціальне положення своїх адресатів, і це положення визначає його мову та засоби передачі інформації;

- досліджено, що в умовах тези, що солунська спільнота сформувалась як добровільна професійна асоціація робітників руками (можливо, працівників зі шкірою або виготовлення наметів): в такому разі слід було б очікувати, що ця асоціація буде складатись головним чином із чоловіків. Таким чином, слід було б очікувати, що і досліджуваний уривок 1 Сол. 4:3-8 буде містити лексику, яка звернена виключно до чоловіків, таким чином додатково обмежуючи інші інтерпретації.

Уточнено, що:

- репрезентований розгорнутий аналіз інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4, де метафору «σκεῦος» пропонують розглядати як «дружину», показав, що існуючі критичні зауваження щодо аргументацій на користь такого прочитання, містять суттєві лакуни та ігнорують достатню кількість спростувань. Тому окреслена інтерпретація маловірогідна з огляду на лексичні, синтаксичні, контекстуальні, історичні та богословські особливості тексту.

Набуло подальшого розвитку:

- переконання, що лист 1 Солунян слідує класичній структурі епістолярного жанру античності. Відповідно до цього, було показано, що досліджуваний пасаж міститься в головній частині листа та локально стосується практичних настанов – так званого *Haustafel*, де продиктовуються моральні настанови. При цьому уривок деконтекстуалізований і, таким чином, не пов'язаний із частиною есхатологічних повчань.

Теоретичне і практичне значення дослідження. Висновки та ключові тези дослідження сприяють глибшому розумінню історії ранньої Церкви та Павлових місійних стратегій. Результати дисертаційної роботи можуть бути використані в богословських, історичних, релігієзнавчих, філологічних та

культурологічних дослідженнях та викладанні дисциплін із богословського (текстологія, герменевтика Нового Заповіту, біблійне богослов'я та ін.) і релігієзнавчого циклу (біблієзнавство, історія релігії тощо).

Особистий внесок здобувача. Усі результати дослідження, що виносяться на захист, є результатом самостійного наукового дослідження здобувача. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідне посилання.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації обговорювалися на засіданнях кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету, на засіданнях кафедри богослов'я та релігієзнавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, на наукових колоквиумах у Львівській богословській семінарії, на науково-практичних семінарах у Євангелічному богословському університеті (м.Лювен, Бельгія). Результати дослідження пройшли апробацію під час викладання предметів «Екзегетичне вивчення 1 Послання до Солунян» у таких закладах: Львівська Богословська Семінарія (2018-2020 рр.), Українська Баптистська Теологічна Семінарія (2019-2020рр.), міжнародній науково-практичній конференції «Реформація: східноєвропейські виміри» (Острог, 13–15 квітня 2016 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Пострадянський протестантизм: проблеми ідентифікації та контури майбутнього» (Львів, 18 квітня 2016 р.), звітній науково-практичній конференції викладачів, докторантів та аспірантів «Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету» (НПУ імені М.П. Драгоманова; 17 травня 2017 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Реформація і сучасний світ» (Одеса, 28-29 вересня 2017 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Біблія і Реформація» (Одеса, 5 жовтня 2017 р.); всеукраїнській науково-практичній конференції «Реформація: історичний та сучасний контекст» (Херсон, 6 жовтня 2017 р.); міжнародній науково-богословській конференції «Методології богословських досліджень: проблеми і перспективи» (Київ, 27-28 квітня 2018 р.); міжнародній богословській конференції «Церква і публічна сфера: любов у дії» (УКУ, Львів, 2-4 травня 2019 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження зазначені у 7 статтях, 4 з яких розміщені у фахових виданнях із філософських наук, а 1 – в іноземному.

Структура й обсяг дисертації. Структура дисертаційної роботи обумовлена логікою дослідження, яка визначена метою та завданнями. Робота складається зі вступу, п'ятьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації 195 сторінок, з них 171 сторінки основного тексту. Список використаних джерел налічує 233 найменувань, з яких 224 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження,

представлено мету та відповідні завдання роботи, об'єкт і предмет, окреслено теоретико-методологічну основу дослідження, зазначено теоретичне та практичне значення дисертації, наводяться відомості стосовно її апробації, представлена структура й обсяг роботи, наведено відомості про публікації.

Перший розділ «Соціальний вимір раннього християнства: методології дослідження» присвячений вивченню історії методологічних напрацювань соціального світу раннього християнства. Окреслені витoki та динаміка розвитку суспільно-наукової критики Нового Заповіту. Встановлено, що джерела соціологічного підходу до тлумачення Біблії простежуються приблизно з середини XIX ст. і пов'язані з реконструкціями двох авторів – Вільгельма Вайтлінга та Фредеріка Люкеса. Хоча ці перші праці не мали впливу в майбутньому, але показовим є те, наскільки ці різні точки зору є парадигматичними для соціо-історичного аналізу характеру ранньої Церкви. Простежуючи далі процес утвердження в науковому дискурсі соціо-історичних досліджень раннього християнства, важливими є праці видані у 1880-х роках, К. Ф. Хайнріци, Г. Ульхорн та Х. Хольцман та матеріали семінару «Neutestamentarisch-exegetischen Seminar» в Лейпцігу. Кінець XIX ст. та початок XX ст. був ознаменований великою кількістю археологічних знахідок та відкриттів. У результаті це зумовило появу низки досліджень соціального світу Нового Заповіту. Тут важливими є праці А. Дайсмана Е. Трьольча, А. фон Гарнака. Представники історико-критичної школи у XX ст., такі як Герман Гункель, Мартін Дібеліус та Рудольф Бультман, теж були зацікавлені в реконструкції соціальних чинників тексту і запевняли у можливій реконструкції *Sitz im Leben* традицій у контексті соціальної динаміки. Вони намагались пов'язати різні типи текстового матеріалу з їх локальним *Sitz im Leben* і спробували відновити найбільш ранні форми традиції, пов'язавши розвиток текстових традицій з їх використанням у певних соціальних умовах. Було з'ясовано, що методології історико-критичного методу не змогли виконати своїх обіцянок. Більш того, загальна орієнтація новозавітної науки майже до кінця XX ст. формувалась ідеалістичною традицією, яка припускала, що визначальними факторами історичного процесу є ідеї і нічого більше, і що всі події, конфлікти та впливи є в своїй суті конфліктами та впливами саме між ідеями. Вчені, які працювали на засадах цього ідеалістичного припущення, не знаходили необхідності або причини для розгляду можливого зв'язку між ідеями та матеріально-соціальними структурами. Таким чином, теологічні інтереси мали тенденцію превалювати, що призводило до змішання теологічних ідей з історичними реаліями, зводячи соціальні й культурні дані до фонові, ілюстраційної інформації, яка в принципі вважалась корисною, але не суттєвою для завдань інтерпретації.

Не дивлячись на досить енергійне прагнення до соціально-історичного розуміння раннього християнства, приблизно з 1920-х по 1970-ті роки зацікавленість до соціальних аспектів раннього християнства суттєво знизилась. Для цього було кілька причин. Одна з них – це неспроможність

критики форм (особливо в руках її найбільш видатного представника Рудольфа Бультмана) досліджувати соціальний контекст, в якому традиції зберігались та розвивались. На практиці критика форм була зосереджена не на більш ширшому соціальному контексті, що малось на увазі під терміном *Sitz im Leben*, а на *Sitz im Glauben*, місцем у житті Церкви або віри. Пріоритети Бультмана розвивались в сторону герменевтики деміфологізації та прагнення сформулювати Євангелії в термінах екзистенціалізму як виклик «Я» перед радикально новим самоусвідомленням. Таким чином, кериґма була суттєво відірвана від свого соціально-історичного контексту. Окрім цього, мав місце потужний вплив діалектичної теології Карла Барта та його розрив із ліберальною теологією. Для Барта явлене Слово Боже радикально відрізняється від всіх можливих моделей релігійності, які тільки можуть побудувати люди та суспільство. Євангелія – радикальний виклик всім формам людського суспільства, її ніколи не можна ототожнити з будь-якою конкретною соціальною установою.

Суттєвий поворот стався у 1960 році. Едвін Джадж поставив вірні питання, окреслюючи методологічні завдання аналізу соціального світу Нового Заповіту. Пізніше на зібранні *Society of Biblical Literature* у 1973 році було створене окреме відгалуження, яке займалось дослідженнями соціального світу раннього християнства на чолі з Уейном Міксом. У 1980-х роках учасники міжнародної групи дослідників *The Context Group* остаточно забезпечили та затвердили надійні екзегетичні засади, які були засновані на глибокому розумінні соціального світу тексту.

Другий розділ «Метафора “посудина” у значенні “дружина”» присвячений одному з трьох існуючих підходів до розуміння тексту першого листа апостола Павла до Солунян 4:4: «щоб кожен із вас умів тримати начиння своє в святості й честі». Представлена позиція, де під метафорою «посудина» мається на увазі дружина. Наведені аргументи ключових авторів та їх праць, які підтримують це прочитання. Подається репрезентація критичної оцінки аргументацій та їх заперечення.

У підрозділі 2.1. «Аналіз аргументацій» репрезентовано цілісний аналіз інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4 «εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἀγιασμῶ καὶ τιμῇ», де метафору «σκεῦος» пропонують розглядати як «дружину». В такому разі весь уривок набув такого значення: «щоб кожен знав як взяти собі дружину в святості та честі». В ході дослідження було виявлено, що таке прочитання забезпечують наступні чинники: по-перше, аналіз слововживання іменника «σκεῦος» показав, що хоча і не повністю, але дає потенціал для такого прочитання. Було виявлено, що цей потенціал здебільшого ґрунтується на припущенні можливого семітського фону для грецького тексту. Окрім цього, було з'ясовано, що досліджуваний текст має подвійну паралель із 1 Петра 3:1-7. Ця паралель виражена в тому, що між текстами існує прямий літературний зв'язок, а також у тому, що Силуан був співавтором для Павла при написанні 1 Солунян та виконував роль секретаря для Петра при написанні 1 Петра. На широкому матеріалі було уточнено, що фраза «ὑναίκα κτᾶσθαι» є досить вживаною формулою, яка означає

«придбати дружину, одружитись». Було показано, що тексти 1 Коринтян 7:2 та 1 Солунян 4:3-4 мають богословський, концептуальний зв'язок, який достатньо підтримується прямими лексичними паралелями локально, та ширше – цей концептуальний зв'язок простежується на низці текстів єврейської традиції.

У **підрозділі 2.2. «Критика аргументацій»** показано, що метафора «σκεῦος» у розумінні «дружина маловірогідна з огляду на наступні тези. При ближчому аналізі було виявлено, що подвійні паралелі між 1 Солунян та 1 Петра не відповідають дійсності. Вони не враховують структурних та риторичних контекстів пасажів, а залежність Павла від Петра можна і краще розуміти у зворотному варіанті. Також концептуальні зв'язки 1 Солунян 4:4 з 1 Коринтян 7:2-4 помилкові, адже контекст свідчить про те, що в цих уривках різні групи, до яких вони звертаються. Лексичні ж зв'язки між пасажами такі мізерні, лише одне слово, що в таких умовах про таку подібність не можна говорити. Було показано, що посилання на біблійну та позабіблійну літературу, яка фіксує вживання «σκεῦος» для дружини, суттєво проблематичні, аби спиратись на них з історичної та соціолінгвістичної перспектив. Встановлено, що фраза «γυναῖκα κτᾶσθαι» має незначну кількість входжень (всього п'ять контекстів), аби вважати її загальноновживаною. Але і вона має суттєві проблеми при ближчому синтаксичному аналізі. При цьому було виявлено, що загальноновживаною була інша ідіома «γυναῖκα λαβεῖν».

Зважаючи на критичний аналіз та заперечення, в ході дослідження було уточнено, що інтерпретація уривку 1 Сол. 4:4 «εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἀγίασμῶ καὶ τιμῇ» не стосується настанов Павла солунянам щодо того, як саме вони повинні вибирати собі дружин і фраза «σκεῦος κτᾶσθαι» не може означати «взяти дружину».

У **третьому розділі «Метафора “посудина” у значенні “тіло”** репрезентовано цілісний аналіз другої інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4 «εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἀγίασμῶ καὶ τιμῇ». Була представлена позиція, де метафору «σκεῦος» пропонують розглядати як «тіло» в загальному та в специфічному вживанні у якості евфемізму для чоловічих геніталій. В таких умовах текст набув такого значення: «щоб кожен знав, як тримати своє тіло/геніталії в святості та честі».

У **підрозділі 3.1. «Аналіз аргументацій»** уточнено що, слово «σκεῦος» має широкий спектр входжень із фігуративним значенням «тіло», як у біблійній так і в позабіблійній літературі. Існує багато контекстів в античних текстах, як грецьких так і латинських, де «посудина» вживається як евфемізм для геніталій. При чому латинське слово «vas» та грецьке «σκεῦος» було поширеним у вжитку не тільки серед культової термінології, але й у повсякденній мові. Окрім цього, «σκεῦος» в якості евфемізму має контексти і в юдейській літературі. Зокрема, тексти сувоїв Мертвого моря 4QSam^b та 4Q416 2 і 21 використовують слово «כֵּל» «посудина» як евфемізм у значенні чоловічих геніталій. Цей висновок забезпечує важливий контекст для розуміння 1 Послання апостола Павла до Солунян 4:4, а саме, що при інтерпретації слова «σκεῦος» в цьому тексті необхідно враховувати

можливість його інтерпретації й у значенні чоловічих «геніталій». Таким чином, ця теза забезпечує таке специфічне розуміння слова «σκεῦός», окрім греко-римського контексту, що є безперечним, але й для юдейського контексту. В такому разі тексти сувоїв Мертвого моря проливають світло на розуміння уривку 1 Сол. 4:4. Уточнено, що фраза «ἐαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι» у розумінні керувати або контролювати власні геніталії краще вписується в логіку уривку і найближчий контекст. Показано що слово «κτᾶσθαι» може вживатись в теперішньому часі. В синтаксичному зв'язку з іншими дієсловами «κτᾶσθαι» може мати продовжену дію «тримати під контролем, контролювати»

У *підрозділі 3.2. «Критика аргументацій»* репрезентовані певні недоліки в аргументації даного прочитання пасажу. Здебільшого вони стосуються вживання слова «σκεῦος» як «тіла». Показано, що інтерпретація уривку 1 Сол. 4:4 «εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἐαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἀγιασμοῖς καὶ τιμῇ» більш вірогідно вказує на настанову Павла солунянам тримати свої посудини в святості та честі, де посудини треба розуміти як евфемізм для чоловічих геніталій. Павло будучи юдеєм, але пишучи текст до солунської язичницької новонаверненої спільноти, вірогідніше виразив би настанови в тексті мовою, яка для нього була б природньою і вкорінювалась в мові Танаху і юдейській традиції, але в водночас і зрозумілою його язичницькій новоутвореній спільноті. Встановлено, що найкраще в такому сенсі, для вираження в контексті сексуальних настанов слово для чоловічих геніталій і буде єврейське «לולב» та давньогрецьке «σκεῦός».

У *четвертому розділі «Метафора “тримати посудину” у значенні “жити з дружиною”»* репрезентовані головні здобутки третьої інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4 «εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἐαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἀγιασμοῖς καὶ τιμῇ», де метафору «σκεῦος» пропонують розуміти як «дружину», а «κτᾶσθαι» розуміти як продовжену дію «володіти, тримати» і в комбінації весь уривок приймає значення «жити з дружиною», де «жити» буде мати сексуальне значення. Отож, вираз «σκεῦος κτᾶσθαι» не буде стосуватись набування дружини, але сексуальної поведінки вже у шлюбі.

У *підрозділі 4.1. «Аналіз аргументацій»* виявлено, що репрезентоване прочитання забезпечують наступні чинники. По-перше, така інтерпретація природніше вписується в контекст із 5 віршем: «а не в пристрасній похоті, як і погани, що Бога не знають». В такому варіанті прочитання, пасаж набуває значення, де б дружина сприймалась не просто як сексуальний об'єкт чоловіка. Тут настанови Павла стосуються сексуальної поведінки чоловіка, що в свою чергу дає можливість більшої безпеки для положення жінки.

У *підрозділі 4.2. «Критика аргументацій»* репрезентовано критичний аналіз вищенаведеної позиції. В результаті показано, що таке прочитання уривку має суттєві недоліки в аргументації. Така інтерпретація вступає в конфлікт із богослов'ям та особистими світоглядними позиціями Павла стосовно одруження. Було уточнено, що фраза «μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας» – «а не в пристрасній похоті» в 5 вірші є виразом, який Павло застосовує до сексуальних стосунків поза шлюбом, а не у шлюбі. Окрім цього

слововживання Павла в його корпусі дає можливість припустити що в нього існують інші варіації аби передати ідеї стосунків у шлюбі.

У **п'ятому розділі «Літературний аналіз»** висвітлено, що грецький текст досліджуваного уривку має три текстуальні різночитання. Зважаючи на текстуальний аналіз, первинний текст можна правдоподібно реконструювати та пояснити появу різночитань, що і було зроблено. Уточнено, що лист 1 Солунян слідує класичній структурі епістолярного жанру античності. Відповідно до цього, було показано, що досліджуваний пасаж міститься в головній частині листа та локально стосується практичних настанов – так званого *Haustafel*, де продиктовуються моральні настанови. При цьому уривок деконтекстуалізований і, таким чином, не пов'язаний із частиною есхатологічних повчань. Синтаксична конструкція тексту об'єднує 4 та 6 вірші четвертого розділу. Отже, настанови стосовно кривди брата (6 вірш) необхідно прочитувати як частину саме моральних настанов сексуальної етики солунської спільноти.

Було показано максимальний діапазон конотацій для слова «σκεῦος». В ході дослідження встановлено, що слово має більше 20 семантичних конотацій у різних текстах. Представлення перекладів досліджуваного уривку показало, що пасаж зустрічається в п'яти різних варіаціях. Ці варіації і відображають складність та неоднозначність досліджуваної фрази

У **шостому розділі «Релігійний та соціальний контексти»** здійснено дослідження локальної історії Солун, що суттєво обмежило та звузило розуміння проблемного тексту 1 Сол. 4:3-8.

У **підрозділі 6.1. «Релігійне оточення міста»** на широкому матеріалі різноманітних джерел показано, що місто Солуни найбільше шанувало декілька культів – культ Діонісія, єгипетські культу та культ Кабір. Однією із спільних характеристик цих культів була сексуальна практика та фалічна символіка. Особливо це стосується культу Діонісія та культу Серапіса. Зважаючи на те що члени міської громади приймали участь в релігійних святах та практиках, відповідно вірогідна теза, що і Павлова новоутворена спільнота, до свого навернення мала дотичність до цього досвіду і приймала участь в них, особливо розуміючи масовість та популярність, передусім культів Діоніса та Серапіса.

У **підрозділі 6.2. «Соціальний аналіз»** показано, що лист до солунян був написаний спільноті, яка складалась виключно з язичників і не мала ніякого дотику до общини з навернених з юдаїзму та богобійних. Тобто Павло в Солунах утворив як мінімум дві общини. Таким чином, між інформацією Луки і матеріалом листування Павла із солунянами немає суперечності. Припускаємо, що Лука в своєму описі подій перебування Павла в Солунах просто узагальнює матеріал, розставляючи акценти так, як вигідно для його оповіді.

Павло і солунська громада займались одним видом діяльності, принаймні працювали в одній сфері, а саме: були робітниками фізичної праці, що значно полегшувало контакт між ними. З'ясовано, що християнська спільнота в Солунах була схожа на професійну добровільну асоціацію або об'єднання.

Ця теза була проілюстрована декількома прикладами, які здебільшого спирались на мову Павла в цьому листі, яка була типовою для подібних античних асоціацій. Християнська спільнота Павла в Солунах демонструє аналогії із подібними світськими асоціаціями. Лист Павла показує, що він розуміє соціальне положення своїх адресатів, і це положення визначає його мову та засоби передачі інформації.

Павло також, очевидно, прагне до внутрішньої поведінки, яка все-таки відрізнялась від тієї, що була присутня в асоціаціях. Він вживає мову добровільних асоціацій для створення відмінної поведінки своєї спільноти або асоціації, яка стала християнською. Це вказує на те, що християнська спільнота Павла в Солунах поміщається в ті самі соціальні рамки що й античні асоціації того часу і найкраще всього розглядати їх саме в цих межах. Не дивлячись на деякі відмінності між стосунками в середині общин, вони залишаються аналогічними добровільним об'єднанням.

В умовах тези, що солунська спільнота сформувалась як добровільна професійна асоціація робітників руками (можливо, працівників зі шкірою або виготовлення наметів), в такому разі слід було б очікувати, що ця асоціація буде складатись головним чином із чоловіків, оскільки жінки не були членами асоціацій ремісників, особливо коли мова йде про ремесла, в яких домінували чоловіки. Таким чином, слід було б очікувати, що і досліджуваний уривок 1 Сол. 4:3-8 буде містити лексику, яка звернена виключно до чоловіків.

ВИСНОВКИ

Встановлено, що джерела соціологічного підходу до тлумачення Біблії простежуються приблизно з середини ХІХ ст.. Велика кількість нового археологічного матеріалу на початку ХХ ст.. зумовила появу низки досліджень соціального світу Нового Заповіту. Представники історико-критичної школи у ХХ ст., такі як Герман Гункель, Мартін Дібеліус та Рудольф Бультман, теж були зацікавлені в реконструкції соціальних чинників тексту і запевняли у можливій реконструкції *Sitz im Leben* традицій у контексті соціальної динаміки, намагаючись пов'язати різні типи текстового матеріалу з їх локальним *Sitz im Leben* і намагались відновити найбільш ранні форми традиції, пов'язавши розвиток текстових традицій з їх використанням у певних соціальних умовах. Було з'ясовано, що методології історико-критичного методу не змогли виконати своїх обіцянок. Встановлено, що на це вплинула загальна орієнтація новозавітної науки яка майже до кінця ХХ ст. формувалась ідеалістичною традицією та припускала, що визначальними факторами історичного процесу є ідеї і нічого більше, і що всі події, конфлікти та впливи є в своїй суті конфліктами та впливами саме між ідеями. Вчені, які працювали на засадах цього ідеалістичного припущення, не знаходили необхідності або причини для розгляду можливого зв'язку між ідеями та матеріально-соціальними структурами. Таким чином, теологічні інтереси мали тенденцію превалювати, що

призводило до змішання теологічних ідей з історичними реаліями, зводячи соціальні й культурні дані до фонової, ілюстраційної інформації, яка в принципі вважалась корисною, але не суттєвою для завдань інтерпретації.

Приблизно з 1920-х по 1970-ті роки зацікавленість до соціальних аспектів раннього християнства суттєво знизилась, оскільки заявлені цілі представників історико-критичної школи на практиці не відповідали результатам. Частково на це вплинула спроба сформулювати Євангеліє в термінах екзистенціалізму та діалектична теологія Карла Барта. В результаті поставлені завдання віднайти *Sitz im Leben* ранніх традицій, перетворилось на *Sitz im Glauben*, місце у житті Церкви або віри. Відродження зацікавленості до соціологічних аспектів ранньої Церкви почалось з 60-х років ХХ ст.. коли вперше були поставлені завдання аналізу соціального світу Нового Заповіту. В 70-х та 80-х роках було остаточно затверджена ефективність методології суспільно-наукової критики раннього Християнства.

Репрезентований розгорнутий аналіз інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4, де метафору «σκεῖβος» пропонують розглядати як «дружину», показав що існуючі критичні зауваження, щодо аргументацій на користь даного прочитання, містять суттєві лакуни та ігнорують достатню кількість спростувань. Тому окреслена інтерпретація маловірогідна з огляду на лексичні, синтаксичні, контекстуальні, історичні та богословські особливості тексту.

Представлено розгорнутий аналіз другої інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4. Була представлена позиція, де метафору «σκεῖβος» пропонують розглядати як «тіло» в загальному та в специфічному вживанні у якості евфемізму для чоловічих геніталій. Зважаючи на існуючі представлені аргументації та критичні зауваження, у ході дослідження було уточнено та доведено що з точки зору лексики, синтаксису та контексту, інтерпретація уривку 1 Сол. 4:4 більш вірогідно вказує на настанову Павла солунянам тримати свої посудини в святості та честі, де посудини треба розуміти як евфемізм для чоловічих геніталій. Павло будучи юдеєм, але пишучи текст до солунської язичницької новонаверненої спільноти, вірогідніше виразив би настанови в тексті мовою, яка для нього була б природньою і вкорінювалась в мові Танаху і юдейській традиції, але в водночас і зрозумілою його язичницькій новоутвореній спільноті. Встановлено, що найкраще в такому сенсі, для вираження в контексті сексуальних настанов слово для чоловічих геніталій і буде єврейське «כַּלִּי» та давньогрецьке «σκεῖβος».

Представлено розгорнутий аналіз третьої інтерпретації уривку 1 Сол. 4:4, де метафору «σκεῖβος» пропонують розуміти як «дружину», а «κτῆσθαι» – як продовжену дію «володіти, тримати» і в комбінації весь уривок приймає значення «жити з дружиною», де «жити» буде мати сексуальне значення. В результаті дослідження було встановлено, що таке прочитання уривку має суттєві недоліки в аргументації. Було з'ясовано, що така інтерпретація вступає в конфлікт із богослов'ям та особистими світоглядними позиціями Павла стосовно одруження.

Лист 1 Солунян наслідує класичну структуру епістолярного жанру античності. Відповідно до цього, було показано, що досліджуваний пасаж міститься в головній частині листа та локально стосується практичних настанов, так званого *Haustafel*, де продиктовуються моральні настанови. При цьому уривок деконтекстуалізований і, таким чином, не пов'язаний із частиною есхатологічних повчань.

Виявлено на широкому матеріалі різноманітних джерел, що місто Солуни найбільше шанувало декілька культів, зокрема культ Діонісія, єгипетські культи та культ Кабір. Однією із спільних характеристик цих культів була сексуальна практика та фалічна символіка. Особливо це стосується культу Діонісія та культу Серапіса. Зважаючи на те що члени міської громади приймали участь в релігійних святах та практиках, відповідно вірогідна теза, що і Павлова новоутворена спільнота, до свого навернення мала дотичність до цього досвіду і приймала участь в них, особливо розуміючи масовість та популярність, передусім культів Діоніса та Серапіса.

Павло і солунська громада займались одним видом діяльності, принаймні, працювали в одній сфері – були робітниками фізичної праці. З'ясовано, що християнська спільнота в Солунах була схожа на професійну добровільну асоціацію або об'єднання. Ця теза була проілюстрована декількома прикладами, які здебільшого спирались на мову Павла в цьому листі, яка була типовою для подібних античних асоціацій. Лист Павла показує, що він розуміє соціальне положення своїх адресатів, і це положення визначає його мову та засоби передачі інформації.

З'ясовано, що в умовах тези, за якою солунська спільнота сформувалась як добровільна професійна асоціація робітників руками: можливо, працівників зі шкірою або виготовлення наметів. Відповідно, слід було б очікувати, що ця асоціація складатиметься головним чином із чоловіків. Таким чином, можна зробити висновок, що і досліджуваний уривок 1 Сол. 4:3-8 буде містити лексику, яка звернена виключно до чоловіків.

Лист до солунян був написаний спільноті, яка вірогідно складалась виключно з язичників і не мала ніякого відношення до общини, яка складалась із навернених з юдаїзму та богобійних. Отже, Павло в Солунах утворив як мінімум дві общини. Таким чином, між інформацією Луки і матеріалом листування Павла із солунянами немає суперечності. Вірогідно, що Лука в своєму описі подій перебування Павла в Солунах просто узагальнює матеріал, розставляючи акценти так, як вигідно для його оповіді.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Степанченко С. В. (2019). Метафора «посудина» в 1 Солунян 4:4. Дружина як «посудина» (σκευοσ) чоловіка. Огляд аргументацій. *Гілея: науковий вісник: Збірник наукових праць*. Київ, Вип. 146 (№ 7), Ч. 2. Філософські науки, 118-123.
2. Степанченко С. В. (2019). Дружина як «посудина» чоловіка в 1 Солунян 4:4. Критика та заперечення. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. Київ, Вип. 147 (№ 8), Ч. 2. Філософські науки, 146-153.
3. Степанченко С. В. (2020). Інтерпретація метафори "посудина" у світлі Рукописів Мертвого Моря: нові спостереження. *Софія: гуманітарно-релігійний вісник*. Київ, Вип. № 1 (15), 23-27.
4. Степанченко С. В. (2020). Дві спільноти Павла в Солунах: спроба історичної реконструкції. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія*, Вип. 42, 70-75.

Статті в іноземних наукових фахових виданнях:

5. Степанченко С. В. (2020). Посудина як тіло людини в 1 Солунян 4:4. Аналіз та критика інтерпретації. *Evropsky filozoficky a historicky diskurz*. Praha, Volume 6, Issue 2, 73-79.

Статті в іноземних наукових виданнях:

6. Степанченко С. В. (2019). Рецензія «Введение в Ветхий Завет. Исследование текста, подходов к толкованию и сложных вопросов. Голдингей Джон. – Пер с англ. К. Назарова, Р. Чикина – М.: Религиозная Организация «Евангельский Христианский Центр Апостола Павла», Агапе, 2019. – 400 с.». *Theological reflections: Euro-Asian journal of theology*, № 23, 146-148
7. Степанченко С. В. (2020). Рецензія «История и практика собраний в Ранней Церкви. Серия «Монографии СПбХУ». Аликин Валерий Александрович. СПб.: Изд-во СПбХУ, 2017. 416 с.». *Theological reflections: Euro-Asian journal of theology*, №24, 185-187.

АНОТАЦІЯ

Степанченко С. В. Інкультурація в Першому посланні Апостола Павла до Солунян. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.14 – богослов'я. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова Міністерства освіти і науки України. – Київ, 2021.

Дисертаційна робота присвячена комплексному аналізу тексту Першого послання апостола Павла до Солунян 4:4. Репрезентовані головні здобутки аргументацій трьох ключових підходів до розуміння досліджуваного тексту та критичний аналіз аргументацій основних

інтерпретацій досліджуваного уривку. Показано, в результаті проведеного дослідження, що текст 1 Сол. 4:4 слід розуміти як: «щоб кожен з вас знав, як контролювати/володіти власним тілом», де під «тілом» слід розуміти чоловічі геніталії. Таке прочитання забезпечили літературні аспекти тексту, а також саме слововживання, синтаксис та контекст. Реконструкція локальної релігійної історії міста Солун та соціальної локації Павлової общини там обмежили коло інтерпретацій і додатково підтверджують запропоновану інтерпретацію. Павло і солунська громада займались одним видом діяльності, принаймні працювали в одній сфері: були робітниками фізичної праці, що значно полегшувало контакт між ними. З'ясовано, що християнська спільнота в Солунах була схожа на професійну добровільну асоціацію або об'єднання. Апостол вживає мову добровільних асоціацій для створення іншої поведінки своєї спільноти або асоціації, яка стала християнською. Це вказує на те, що християнська спільнота Павла в Солунах поміщається в соціальні рамки, що й античні асоціації того часу і найкраще всього розглядати їх саме в цьому ракурсі. Павло, будучи юдеєм, але пишучи текст до солунської язичницької новонаверненої спільноти, вірогідніше виразив би настанови в тексті мовою, яка для нього була б природною і вкорінювалась в мові Танаху та юдейській традиції, але, водночас, і зрозумілою його язичницькій новоутвореній спільноті. Найкраще в такому сенсі для вираження в контексті сексуальних настанов слово для чоловічих геніталій і буде єврейське «כַּלְל» та давньогрецьке «σκεῦός».

Ключові слова: метафора «посудина», жінка, дружина, Павлова етика, інкультурація, суспільно-наукова критика.

АННОТАЦІЯ

Степанченко С. В. Інкультурація в Первом посланні апостола Павла к Фессалоникійцям. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.14 – богословие. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова Министерства образования и науки Украины. – Киев, 2021.

Диссертация посвящена комплексному анализу текста Первого послания апостола Павла к Фессалоникийцам 4: 4. Были представлены главные достижения в аргументации трех ключевых подходов к пониманию исследуемого текста и представлен критический анализ аргументаций основных интерпретаций изучаемого отрывка. В результате проведенного исследования ясно, что текст 1 Фес. 4: 4 следует понимать как: «чтобы каждый из вас знал как контролировать / владеть собственным телом», где под «телом» следует понимать мужские гениталии. Такое прочтение обеспечили литературные аспекты текста, а именно словоупотребление, синтаксис и контекст. Реконструкция локальной религиозной истории города Фессалоники и социальной локации Павловой общины там, ограничили круг интерпретаций и дополнительно подтверждают предложенную интерпретацию. Павел и фессалоникийская община занимались одним видом

деятельности, по крайней мере работали в одной сфере, а именно были рабочими физического труда, что значительно упрощало контакт между ними. Стало ясно, что христианская община в Фессалониках была похожа на профессиональную добровольную ассоциацию или объединение. Он использует язык добровольных ассоциаций для создания другого поведения внутри своего сообщества, которое уже стало христианским. Это указывает на то, что христианская община Павла в Фессалониках прекрасно помещается в социальные рамки что и античные ассоциации того времени и лучше всего рассматривать их именно таким образом.

Павел, будучи иудеем, но писал текст фессалоникийской языческой новообращенной общине, вероятнее выразил бы наставления в тексте языком, который был бы для него естественным и укоренялся в языке Танаха и иудейской традиции, но в тоже время и понятным его языческому новообращенному сообществу. Лучше всего в этом смысле для выражения в контексте сексуальных наставлений слово для мужских гениталий и будет еврейское «לְלִי» и древнегреческое «σκέδος».

Послание к Фессалоникийцам было написано общине, которая вероятно состояла исключительно из язычников и не имела никакого отношения к общине, состоявшей из обращенных из иудаизма и боящихся Бога. Возможно Павел в Фессалониках создал как минимум две общины. Таким образом, между информацией Луки и материалом переписки Павла с фессалоникийцами нет противоречия. Вероятно, Лука в своем описании событий пребывания Павла в Фессалониках просто обобщает материал, расставляя акценты так, как выгодно для общего контекста его повествования.

Ключевые слова: метафора «сосуд», женщина, жена, этика Павла, инкультурация, общественно-научная критика.

SUMMARY

Stepanchenko S. V. Inculturation in the First Epistle of the Apostle Paul to the Thessalonians. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Philosophical Studies, Specialty 09.00.14 – Theology. – National Pedagogical Dragomanov University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to a comprehensive analysis of the text of the First Epistle of the Apostle Paul to Thessalonians 4: 4. The main achievements were presented in argumentation of three key approaches to understanding the studied text were presented and a critical analysis of the argumentation of the main interpretations of the passage under study was presented. As a result of the study, it is clear that the text of 1 Thess. 4: 4 should be understood as “so that each of you knows how to control/own your own body”, where “body” refers to the male genitals. This reading was provided by the literary aspects of the text, namely word usage, syntax, and context. Reconstruction of the local religious history of the city of Thessaloniki and the social location of the Pauline community there limited the range of interpretations and additionally confirm the proposed interpretation. Paul

and the Thessalonian community were engaged in the same type of activity, at least they worked in the same area, namely, they were manual workers, which greatly simplified the contact between them. It became clear that the Christian community in Thessalonica was like a professional voluntary association or association. He uses the language of voluntary association to create different behaviors within his already Christian community. This indicates that the Christian community of Paul in Thessalonica fits perfectly into the social framework of the ancient associations of that time and is best viewed in this way.

Paul, being a Jew, but writing the text to the Thessalonian pagan convert community, would be more likely to express the instructions in the text in a language that would be natural for him and rooted in the language of the Tanach and Jewish tradition, but at the same time understandable to his pagan convert community. The best in this sense to express in the context of sexual instruction is the word for male genitals and will be the Hebrew "כלי" and the ancient Greek "σκεῦός".

Keywords: metaphor “vessel”, woman, wife, Paul`s ethics, inculturation, social-scientific criticism.